Nr. 2 (435)
2023 m. vasaris

Kaina
2 Eur

Akiratis

LIETUVOS KURČIŲJŲ DRAUGIJOS MĖNRAŠTIS

Su Lietuvos valstybės atkūrimo diena, brangieji!

Tarp 2022-ųjų „gazelių“ – mūsų „Neveresta“!

LKD vadovų galerija: asmenybės ir palikimas

Deflimpinis čempionas M. K. SINKEVIČIUS: įsimintiniausia kova ta, kurią pralaimėjai

ŠIAME NUMERYJE

2–3 **Trumpai apie mus**

PSICHOLOGAS PATARIA

4 **Meilė sau**

MES IR VISUOMENĖ

4–5 **Tarp 2022-ųjų „gazelių“ – mūsų „Neveresta“!**

5 **Sušildyk Ukrainos karį**

6–7 **Negalios reforma: pažindinamės su pokyčiais (2 dalis)**

YPATINGOS DATOS

8 **Draugijos 85-metį pasitinkant**

8 **Minime Valstybei svarbias datas**

9 **Labas, Lietuva!**

9 **Kalbos diena**

SPORTAS

10–11 **Deflimpinis čempionas M. K. Sinkevičius: įsimintiniausia kova ta, kurią pralaimėjai**

KURTIEJI PASAULYJE

12–13 **Bražinskai: ar pavyko įleisti šaknis Švedijoje?**

UGDYMAS

13 **Molinuko keliu**

KURČIŲJŲ ISTORIJA

14–15 **LKD vadovų galerija: asmenybės ir palikimas**

JAUNIMAS

15–16 **ViKJO: 15 metų veiklos**

Viršelyje – fotografo
Augusto Četkausko nuotr.

Trumpai APIE MUS

Kovo 24 dieną **Lietuvos kurčiųjų draugijai** bus 85 metai.
Draugija kovo 24 dieną pakvietė visus į šventę.
Šventė vyks Kaune.
Adresas: Kauno OAZĖ renginių salėje,
Baltų prospektas 16, Kaunas.
Pradžia – 18 valandą, įėjimas nuo 17 valandos.
Šventės proga sukurtas ženklas, žiūrėkite 👉
Šventės šūkis – „Esam kartu!“
Šventėje bus svečių iš Ukrainos.
Ukrainos kurčiųjų teatras „Vaivorykštė“ surengs pasirodymą.

* * *

Pinigų Ukrainai galima pervesti:
Banko sąskaita: LT597044090102392671
Bankas: SEB bankas
Gavėjas: Lietuvos kurčiųjų draugija
Mokėjimo paskirtis: Parama Ukrainos kurčiųjų bendruomenei

Lietuvos kurčiųjų draugija kreipiasi į savo būsimos šventės dalyvius ir svečius prašydama nevežti dovanų. Jeigu buvote suplanavę pasveikinti organizaciją, esate nuoširdžiai prašomi paskirtąją pinigų sumą pervesti į nurodytą sąskaitą. Parama Ukrainai ir bus didžiausia dovana. Šventės dieną pinigų Ukrainai bus galima paaukoti ir į aukų dėžutę.

* * *

Kauno ligoninės priėmimo skyriams nupirktos planšetės.
Planšetė yra nešiojamasis nedidelis kompiuteris.
Planšetėse įvesta pokalbių internetu programa.
Planšetėje yra Vertimo centro telefonų numeriai.
Atvykus kurčiam ligoniui
gydytojai tais numeriais skambins vertėjams.
Vertėjai padės susikalbėti su kurčiais ligoniais.
Bendravimas vyks vaizdu.
Susitarimą padėti susikalbėti su ligoniais pasirašė
Kauno ligoninės ir Vertimo centro vadovai 👇

LSMU Kauno ligoninė yra pirmoji šalyje, su kuria pasirašyta sutartis bendradarbiauti dėl kokybiškesnių paslaugų pacientams su klausos negalia. Ją pasirašė LSMU ligoninės generalinis direktorius prof. hab. dr. **Albinas Naudžiūnas** ir Lietuvių gestų kalbos vertimo centro direktorė **Ramunė Leonavičienė**. Vertimo paslaugas klausos negalią turintys pacientai gaus bet kuriuo paros metu. Apie kurčių pacientų būklę informacija gestų kalba bus teikiama ir ligonių artimiesiems su klausos negalia.

Akiratis

Kurtieji balandžio 29–30 dienomis rinks prezidentą.
2 žmonės nori būti Lietuvos kurčiųjų draugijos prezidentu.
Tai Draugijos nariai **Vaida Lukošiūtė** ir **Vytautas Pivoras**.
Jie gestais papasakojo, kaip įsivaizduoja prezidento darbą.
Jų pasisakymus gestais matysite pasinaudoję QR kodu 👉

* * *

„Žinių radijas“ yra radijo stotis.
„Žinių radijo“ laidas girdime ir matome.
„Žinių radijas“ pradėjo rodyti laidas su vertimu į gestų kalbą.

2003 m. į LGK bus verčiamos 4 laidos: „Istorinės paralelės“ (laidos istorine tema), „Gali ir Tu!“ (skirta jaunimui), „Nesuklaidinti“ (apie dezinformaciją), „Išradėjų biuras“ (apie mokslą). Nepraleiskite progos praplėsti akiratį. Daugiau informacijos – pasinaudojus QR kodu. 👉

* * *

Kurčiųjų mokyklai suteikta „Erasmus“ akreditacija.
Ką tai reiškia?
Kad mokykla atitinka Europos Sąjungos reikalavimus.
Tad mokyklai bus skirtos lėšos mokytis, tobulintis.
Mokymai mokiniams ir mokytojams bus kitose šalyse.
Europos Sąjunga yra šalių susibūrimas bendrai veiklai.

Kaip teigė LKNUC direktorė **Svetlana Beniušienė**, akredituota įstaiga palengvintai ir garantuotai gauna finansavimą mokytojų ir mokinių tarptautiniams kvalifikacijos tobulinimo renginiams: mokymams, darbo stebėjimo vizitams, mokinių tobulėjimui Europos kurčiųjų mokyklose. „Lietuvoje neturime iš ko mokytis, nors iš mūsų laukia patarimo, ekspertinės nuomonės. Turime ieškoti inovacijų ir tobulėti už savo šalies ribų. Akreditacija suteikia tokias galimybes ir finansines garantijas. Vien 2023-2024 mokslo metams planuojame 10 mokytojų ir 6 mokinių tarptautinius mobilumus (išvykas). O ko ten išmoksime, dalinsimės ir su „Akiračio“ skaitytojais“, – pažadėjo direktorė.

Panevėžio kurčiųjų mokykla šventiškai sutiko sausio „Akiratį“.
Jį šiemet užsisakė 33 mokiniai ir mokytojai.
„Akiratį“ užsisakė ir 9 Panevėžio kurčiųjų kultūros centro nariai.
Kaip džiaugiasi „Akiračiu“, pamatykite nuotraukose. 👆

Norime padėkoti už „Akiračio“ populiarinimą redakcijos bičiuliams, savanoriams, įstaigų vadovams: **Danutei Kriščiūnienei, Viliui Glušokui, Mykolui Balaišiui, Kęstučiui Vaišnorai, Ginai Ramanauskienei, Martynui Lankučiui, Kristinai Rimkienei, Galinai Žavoronok, Otilijai Kolodenskytei-Di Fazio**, taip pat kolegėms **Jurgitai Jankutei** ir **Justinai Vertelkaitei** bei daugeliui kitų. Ačiū visiems skaitytojams, kurčiųjų įstaigoms, kad prenumeruojate „Akiratį“. Gera turėti ištikimų skaitytojų!

* * *

Panevėžio kurčiųjų mokyklos direktorė **Danutė Kriščiūnienė** apdovanota medaliu „Tarnaukite Lietuvai“.

Šiai nominacijai direktorę pasiūlė Lietuvos moterų lygos Panevėžio skyrius. Apdovanojimas vadovei skirtas už filantropinę veiklą, ypač jaunų žmonių saviraiškos skatinimą ir rėmimą. Gabrielės Petkevičaitės-Bitės atminimo medalis „Tarnaukite Lietuvai“ skiriamas siekiant skatinti Lietuvos visuomenę ir užsienio lietuvių bendruomenę neatlygintinai dirbti valstybės labui ir jos gerovei.

* * *

LRT Plius televizija toliau į gestų kalbą vers 21.30 rodomą „Panoramą“.
16 valandos žinių į gestų kalbą nevers.
Vertimo dieną atsisakyta, nes vertėjai turi per daug darbo, nespėja.

* * *

Kurtieji kviečiami į paskaitas apie smurtą.
Sužinosite, kaip atpažinti smurtą.
Sužinosite, kur kreiptis pagalbos, jei prieš jus smurtaujama.
Skelbime matote, kur ir kada vyks paskaitos 👉

Meilė sau

LKD psichologė
Donata LUKOŠIENĖ

www.freepik.com

Galima mylėti kitus.
Bet reikia taip pat mylėti save.
Reikia tikrinti sveikatą, gerti vitaminus.
Gerai valgyti ir miegoti.
Svarbu, būk švarus ir tvarkingas.
Ką nori išmokti naujo?
Galima lankyti būrelį, seminarus, kursus.
Paklausk savęs, kaip jaučiuosi.
Ar man patinka mano gyvenimas? Ką sako širdis?
Gal nori kažką keisti? Galima pabandyti.
Kiti nėra svarbesni už tave.
Mylėk ir rūpinkis savimi.
Tada kiti mylės tave ir tu mylėsi kitus.

Sakoma, vasaris – meilės mėnuo. Bet aš trumpai noriu priminti, kad meilė nėra tik širdelės ir romantika. Arba tik mylėti ir rūpintis kitais, arba verkti, kad manęs niekas nemyli, nes neturiu poros. Pirmiausiai svarbu mylėti ir save.

Daug žmonių bijo sakyti, kad myli save. Jiems atrodo, kad tai egoistiška ar gėda. O iš psichologinės pusės, mylėti save yra būtina! Ir galima meilę sau apibrėžti konkrečiais veiksmais.

Rūpintis savo kūnu:

• Kokia jūsų sveikata? Ar kasmet einate pasitikrinti sveikatos pas gydytoją? Atliekate reikiamus tyrimus? Geriate vitaminus, kurių trūksta? Kada paskutinį kartą buvote pas dantistą? Sveikatai taip pat svarbu pakankamai miego, sveikas ir įvairus maistas. Iš tikrųjų, sveikata svarbu rūpintis ne tada, kai sergame, o tam, kad nesirgtume.

• Ar rūpinatės savo išvaizda? Pasitikrinkite, ar švari, tvarkinga apranga, švarus, malonus kūno kvapas, tvarkinga šukuosena. Ar patinka vaizdas veidrodyje? Kuo jame džiaugiatės ir ką norėtumėte pakeisti?

Rūpintis savo protu:

• Žmonės daug daro automatiškai, nes taip yra greičiau ir paprasčiau. Bet smegenys greitai pripranta ir nebetobulėja. Kada paskutinį kartą mokėtės kažko naujo? Gal laikas mokytis naujų gestų, naujos užsienio kalbos, naujo hobio, pasidomėti sau įdomia nauja tema? Tam yra būreliai, kursai, seminarai, bendraminčių grupelės. Išsikelkite sau naują tikslą ir pabandykite jo siekti.

• Kad gyvenimas nebūtų nuobodus, laužykite įpročius, ieškokite naujų kasdienių dalykų. Tam galite pabandyti dantis valyti arba rašyti rašikliu kita ranka nei visada, galite važiuoti į darbą ar parduotuvę nauju keliu. Galbūt tai užims daugiau laiko ir nebus patogu, bet skatins protą mąstyti, ieškoti naujų sprendimų, galbūt atsiras daugiau naujų idėjų.

Rūpintis savo širdimi:

• Ar dažnai klausiate savęs „Kaip dabar jaučiuosi?“ Ne gerai ar blogai, bet iš tikrųjų, ką jaučiu. Ar esu patenkintas savo gyvenimu? Savo namais, šeima, darbu, laisvalaikiu, draugais? Jeigu galėčiau daryti bet ką, ką iš tikrųjų norėčiau daryti? Nuolat darykite tokias diskusijas su savimi. Jeigu kyla jausmas, kad nepatinka ar netinka – paklauskite savęs, kas netinka, ko norėčiau kitaip ir ką galiu padaryti, jog tai pakeisčiau? Kartais sunku priimti reikalingus sprendimus, atrodo, geriau pakentėti ir viskas susitvarkys. Bet tai nėra teisinga prieš save. Kiti žmonės nėra svarbesni nei jūs. Jūs turite teisę jaustis laimingas.

Taigi, gal vasaris pats geriausias mėnuo nustoti galvoti, kad „visi svarbūs, o aš paskutinėje vietoje, kažkaip išgyvensiu.“ Jeigu mylite save – lengva mylėti ir kitus. Jeigu mylite save – ir kitiems lengva mylėti jus. **Su šv. Valentino diena save!**

Tarp 2022-ųjų „gazelių“ – mūsų „Neveresta“!

„Akiračio“ inf.

Neveronyse veikianti LKD įmonė „Neveresta“ „Verslo žinių“ organizuotame konkurse pripažinta „Gazele 2022“. Šis Lietuvoje nuo 2003 m. skelbiamas konkursas orientuotas į sparčiai augančias ir sėkmingas smulkaus ir vidutinio verslo įmones. Kad galėtų varžytis dėl „Gazelės“ titulo, įmonės turi atitikti net 10 kriterijų. Tarp jų – ženklus pajamų augimas per pastaruosius 4 m. (ne mažiau kaip 20 proc.), pelninga bendrovės veikla einamaisiais metais (šiuo atveju 2022 m.), bendrovės atitikimas sąžiningumo, skaidrumo kriterijams ir net atsakingas privalomų ataskaitų pateikimas. Kurčiųjų bendrovė atitiko visas reikalingas sąlygas. Bendruomenei svarbią žinią paprašėme pakomentuoti įmonės laureatės UAB „Neveresta“ direktorių **Martyną LANKUTĮ**.

Žodis bendrovės direktoriui

„Ir mums patiems ši žinia buvo ir netikėta, bet ir tikėtina tuo pačiu metu (juk konkursui dokumentus teikėme sąmoningai). Kad taptume sparčiai augančia įmone, sunkiai dirbome ir siekėme pajamų augimo. Šiam tikslui optimizavome savo veiklą ir žmogiškuosius resursus. Ir mums pavyko!

Palyginti su 2019 m., 2021 m. įmonė pasiekė daugiau nei 34 proc. augimą (387 679 eurai pajamų 2019 m. ir 522 314 eurų – 2021 m.). Pelningai „Neveresta“ dirbo ir 2022 m., generavo grąžą mūsų vienintelei akcininkei – Lietuvos kurčiųjų draugijai.

Apyvartos augimas buvo ne vienintelis kriterijus, kiti svarbūs kriterijai buvo tokie, kaip skaidrumas ir viešumas (įmonė tvarkingai

„Neveresto“ archyvo nuotr.

UAB „Neveresta“ direktorius Martynas Lankutis.

moka LR įstatymuose numatytus mokesčius), neturėjimas problemų su Valstybine darbo inspekcija ar įsiskolinimų Valstybinei mokesčių inspekcijai.

Žinoma, būsiu kuklus ir pasakysiu, kad tokius apdovanojimus gavo iš viso 6967 Lietuvos įmonės. Tačiau šiuo metu Lietuvoje registruota daugiau nei 200 tūkst. įmonių, todėl tokį, kad ir mažą pripažinimą, malonu pelnyti, ir tai skatina siekti dar didesnių tikslų, augintis ambicijas, kurių tikrai yra ne viena. Tiesiog tam reikia vieno brangiausių Žemėje resursų – laiko. Taip pat ir Lietuvos kurčiųjų bendruomenės supratimo ir palaikymo mūsų darbams, kuriuos pradėjome, darome ir kuriuos tęsime“, – kreipėsi į bendruomenę M. Lankutis.

Paprašytas prie publikacijos pateikti šviežesnę asmeninę nuotrauką, pašnekovas dar kartą nustebino. Daug neatskleisto potencialo, akivaizdu, yra ne tik „Neverestoje“, staigmenų nestokoja ir pats direktorius. Pašnekovas nusifotografavo prie, kaip teigia, vienetinio savo rankų darbo – samanų paveikslo. Ir pakomentavo, kad kūrinys kabo vienos iš lojaliausių „Neverestos“ patalpų nuomininkės – Neveronių seniūnijos – seniūnės darbo kabinete. Darbas pakabintas po to, kai bendrovė nuomininkų patalpose atliko kapitalinį remontą. Tikėtina, kad bendrovėje pokyčiai dar tik įgauna pagreitį.

Gazelė: koks tai gyvūnas?

Įdomu, koks gyvūnas davė savo vardą konkurso pavadinimui? Gazelė priskiriama prie 10 greičiausių pasaulio gyvūnų. Plačiausiai žinoma Tomsono gazelė (pavadinta žinomo tyrinėtojo D. Tomsono garbei) išvysto 80 km per valandą greitį. Ši savybė praverčia sprunkant nuo pagrindinio savo priešo gepardo, kuris, beje, yra greičiausias pasaulyje žvėris. Įdomu, kad šį savo greitį grakščioji gazelė gali išlaikyti daug ilgiau nei ją medžiojantys gyvūnai. Kai kurioje literatūroje teigiama, kad žirafinė gazelė (ji taip pat priklauso antilopių poklasiui) savo gimtojoje Afrikoje sugeba išgyventi visą vasarą be lašelio vandens, tenkindamasi kartais tik 2 m aukštyje (moka atsistoti ant dviejų kojų) esančia žaluma.

Tad pavadinimas išties labai vykęs: palyginti smulkus žinduolis, atšiauriomis, konkurencingomis sąlygomis sugeba išgyventi tik dėl savo neįtikėtinos ištvermės, gyvybingumo ir gebėjimo prisitaikyti prie kintančių aplinkos (šiuo atveju, rinkos) sąlygų.

Sušildyk Ukrainos karį

Romas KUPČINSKAS

Panevėžio kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų pagrindinė mokykla (PKNPM) įsitraukė į visuotinę akciją „Sušildyk Ukrainos karį“. Visi pasistengė iš širdies. Iš viso į mokyklą bendruomenė sunešė apie 120 kg parafino ir daugybę metalinių skardinių apkasų žvakėms gaminti. Mokiniai pagamino per 100 ruošinių, kuriuos beliko užpilti parafinu. O dirbdami norėjo sužinoti, kam bus naudojamos šios apkasų žvakės, gilinosi į dabartinę situaciją Ukrainoje.

Ugdytiniams paaiškinome, kad apkasų žvakė dega apie 4–5 valandas. Kareiviai apkasuose virš žvakių liepsnos pasišildo maistą, bunkeryje joms degant būna šilčiau miegoti. Jeigu kareiviui šalta ir negauna šilto maisto, mažėja budrumas, jis praranda saugumo jausmą. Didėja grėsmė žūti nuo priešo kulkos. Tad, liedami žvakes ir tiekdami į Ukrainą, gelbėjame karių gyvybes.

Į žvakių gamybą aktyviai įsitraukė mokiniai, mokytojai, darbuotojai, mokyklos direktorė. Devintokė Miglė Tamonytė pagamino net 20 ruošinių. Istorijos, pilietiškumo pagrindų mokytoja metodininkė Laima Rutkauskienė dešimtos klasės mokiniams akcijos metu vedė pilietinio ugdymo pamoką.

Mokyklos direktorė Danutė Kriščiūnienė dėkojo visiems, kas įsijungė į akciją.

„Šiandien Ukrainos žmonės kovoja ir už mūsų visų laisvę. Todėl ne tik galime, bet privalome kiekvienas asmeniškai padėti kovojantiems ir išgyvenantiems karo siaubą“, – sakė direktorė.

PKNPM bendruomenė skuba į pagalbą Ukrainos kariams.

PKNPM archyvo nuotr.

Negalios reforma: pažindinamės su pokyčiais

Vasario leidinyje apie negalios reformą toliau klausinėjame SADM ministrės patarėją **Lauryną FILATOVAITĘ**.

Kalbino Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

SADM ministrės patarėja Lauryna Filatovaitė.

SADM archyvo nuotr.

(Tęsinys)

Lietuvos negalios organizacijų forumo (LNF) prezidentė Dovilė Juodkaitė, komentuodama tuomet dar tik planuojamus negalios modelio pokyčius, yra pasidžiaugusi, kad „su naująja reforma bus išplėstos (žmogaus su negalia) paramos formos, didės techninių ir kitų pagalbos priemonių prieinamumas“. Koks reformos turinys neįgaliųjų organizacijų vadovams sužadino tokius lūkesčius?

Negalios reforma sieksime užtikrinti žmonių su negalia savarankiškumą visose gyvenimo srityse, įsitraukimą į visuomeninį gyvenimą ir palengvinti jų integraciją į darbo rinką, siekiant išvengti skurdo ir atskirties. Labai svarbu, kad žmogus, įgijęs negalią, iškart gautų reikiamą kompleksinę pagalbą ir priemones bei netaptų dar labiau pažeidžiamas. Tai padės padaryti „vieno langelio principu“ veikiantis pagalbos koordinavimo mechanizmas, kuomet žmogui, atėjusiam įsivertinti negalios ir jam sutikus, bus sudaromas pagalbos planas, kuriame atsispindės visa reikiama pagalba ir paslaugos asmeniui.

Tenka pripažinti, kad šiuo metu ne visi asmenys su negalia ar jų artimieji žino, kokias paslaugas gali gauti ar kokia pagalba gali pasinaudoti, kur reikėtų kreiptis dėl vienos ar kitos paslaugos gavimo. Tikimasi, kad pagalbos koordinavimo mechanizmas pakeis šią situaciją ir ne žmogus ieškos paslaugos, o paslauga ir pagalba „ateis“ pas žmogų.

Kalbant apie techninės pagalbos priemones ir kt. pagalbą, ministerija nuolat reaguoja į besikeičiančią situaciją (pvz., naujų techninės pagalbos priemonių atsiradimą rinkoje, kainų didėjimą) ir, bendradarbiaudama su asmenis su negalia atstovaujančiomis nevyriausybinėmis organizacijomis, tobulina esamą reglamentavimą. Per pastaruosius dvejus metus padidintos dalies techninės pagalbos priemonių įsigijimo kompensacijos, o aprūpinimas techninėmis pagalbos priemonėmis tapo paprastesnis ir greitesnis.

Žmonės, turintys klausos, regos, komunikacijos ar sensorikos sutrikimų, gali kreiptis dėl įvairesnių, inovatyvesnių ir jų individualius poreikius atitinkančių regos, klausos, komunikacijos ir sensorikos techninės pagalbos priemonių, sutrumpintas jų naudojimo laikotarpis. Techninės pagalbos priemones įsigijęs savo lėšomis ir pateikęs išlaidų dokumentus, žmogus gauna numatytą šių priemonių įsigijimo išlaidų kompensaciją. Taip pat 2022 m. du kartus padidinti baziniai socialinių išmokų dydžiai, o kartu didėjo šalpos pensijos, mokamos žmonėms su negalia, tikslinės kompensacijos žmonėms su specialiaisiais poreikiais.

Palyginti su 2021 m., 2023 m. pradžioje socialinės išmokos padidėja ketvirtadaliu (23 proc.), o šalpos pensijos – beveik trečdaliu (30 proc.). 2022 m. socialinio draudimo senatvės pensijos ir socialinio draudimo netekto darbingumo pensijos buvo papildomai indeksuotos du kartus. 2023 m. šios pensijos toliau nuosekliai augs.

Seimo narė Monika Ošmianskienė nerimavo, kad dalyvumu pasižymintys asmenys finansiškai gali pirmieji nukentėti – jei pasinaudojus valstybės finansinės ir kitokios pagalbos priemonėmis asmenims su negalia pavyks puikiai reabilituotis ir integruotis, ar ateityje jiems nekils grėsmė netekti neįgaliojo statuso ir finansinių išmokų?

Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatyme numatyta, kad asmeniui negalia yra vertinama, kai yra panaudotos visos galimos medicininės priemonės ir atsižvelgiant į individualiojo pagalbos poreikio mastą. Tai reiškia, kad dėl negalios atsiradę individualieji pagalbos poreikiai asmeniui su negalia kompensuojami teisės aktuose numatytomis finansinės pagalbos priemonėmis ir kitomis pagalbos ir (ar) paramos formomis atsižvelgiant į individualiosios pagalbos, skatinančios ir palaikančios asmens dalyvumą, poreikio mastą.

Neįgaliųjų socialinės reabilitacijos įstatymo įgyvendinimo sėkmė labiausiai priklauso nuo poįstatyminių aktų „taiklumo“ ir skiriamų finansų įstatymui įgyvendinti. Bendruomenę ypač domina dalyvumo nustatymo kriterijai ir kaip pagal juos bus tenkinami individualūs žmonių su negalia poreikiai. Kada bus galimybė su kriterijais susipažinti? Kokie dar poįstatyminiai aktai negalios reformos įgyvendinimui rengiami?

Ministerija siekia, kad priimant bet kokius sprendimus, susijusius su negalią turinčiais asmenimis, būtų atsižvelgiama į šių asmenų ir juos atstovaujančių organizacijų nuomonę ir pačių žmonių su negalia balsą. Rengiant poįstatyminius teisės aktus dėl neįgalumo, dalyvumo lygių bei individualios pagalbos teikimo išlaidų kompensacijos poreikio nustatymo bus diskutuojama su asmenis su negalia atstovaujančiomis organizacijomis, ieškoma geriausių sprendinių atliepti asmenų su negalia poreikius. Tikimės, kad visa reikalinga pagalba žmogui bus suteikta laiku ir kokybiškai, bus sukurta sistema, veikianti žmogaus labui tiek pagalbos, tiek fizinės ir informacinės aplinkos prieinamume, tiek ir negalios nustatyme, kuomet jau negalios vertinimo metu bus sudarytas ir pagalbos planas žmogui.

Koks vaidmuo negalios organizacijoms numatytas rengiant ir įgyvendinant poįstatyminius aktus? Esame informuoti, kad nevyriausybinių negalios organizacijų vaidmenį numatoma stiprinti.

Šiuo metu jau yra sudaryta darbo grupė, kuri rengia dalyvumo lygio nustatymo kriterijus. Į darbo grupę yra įtrauktos asmenis su negalia atstovaujančios nevyriausybinės organizacijos. Papildomai pažymėtina, kad ministerija, rengdama naujus teisės aktus ir rengdama galiojančių

teisės aktų pakeitimus, visuomet juos teikia derinti (per Neįgaliųjų reikalų departamentą prie SADM) asmenis su negalia atstovaujančioms nevyriausybinėms organizacijoms. Papildomai pažymime, kad ir naujajame įstatyme yra reglamentuota, kad rengiant neįgalumo lygio nustatymo kriterijus ir neįgalumo lygio nustatymo tvarkos aprašą, dalyvumo lygio nustatymo kriterijus ir dalyvumo lygio nustatymo tvarkos aprašą, individualios pagalbos teikimo išlaidų kompensacijos poreikio nustatymo kriterijus ir individualios pagalbos teikimo išlaidų kompensacijos poreikio nustatymo tvarkos aprašą įtraukiamos nevyriausybinės organizacijos.

Asmenų su negalia gerovės taryba. Ar keičiant Neįgaliųjų reikalų tarybos pavadinimą numatomas funkcijų pasikeitimas?

Taip. Keičiamas ne tik minėtos tarybos pavadinimas, bet ir jos pavaldumas – Asmens su negalia gerovės taryba veiks prie LR Vyriausybės. Numatoma, kad Taryba:

1) analizuos asmens su negalia teisių apsaugos ir jo gerovės būklę Lietuvos Respublikoje ir teiks pasiūlymus Seimui, Vyriausybei, ministrams pagal jiems priskirtas valdymo sritis, savivaldybių institucijoms ir įstaigoms dėl jų formuojamos politikos ir (ar) jos įgyvendinimo tobulinimo;
2) analizuos teisės aktus, susijusius su asmens su negalia teisių apsauga, ir vertins viešojo administravimo ar ūkio subjektų priimtų teisės aktų ar veiksmų (neveikimo) atitiktį Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatyme įtvirtintiems pagrindiniams asmens su negalia teisių apsaugos įgyvendinimo principams;
3) nagrinės savivaldybių asmens su negalia gerovės tarybų veiklos ataskaitas ir savivaldybių renkamą statistiką;
4) atliks kitas Tarybos veiklos nuostatuose numatytas funkcijas.

„Socialinių paslaugų centralizavimas vienoje „agentūroje“ (Asmens su negalia teisių apsaugos agentūra) atitolins paslaugas nuo žmogaus. Eilinį kartą nukentės regionai“, – tokį teiginį dėl Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo pakeitimo projekto įrašė peticijos (visas peticijas galima rasti *www.peticijos.com*) rengėjai. Prašytume komentaro dėl šio teiginio.

Agentūroje nebus organizuojamos socialinės paslaugos. Šiuo metu reikiamų paslaugų ir pagalbos poreikis yra vertinamas įvairiose institucijose. Pavyzdžiui, dėl socialinių paslaugų žmogus turi kreiptis į savivaldybę, dėl užimtumo paslaugų – į Užimtumo tarnybą, dėl techninės pagalbos priemonių – į Techninės pagalbos neįgaliesiems centrą ir pan.

Dėl šios priežasties, jau pirminiame etape, asmeniui nustačius negalią, siūloma išsiaiškinti, kokios pagalbos ar paslaugų žmogui reikia, kad jis galėtų aktyviai dalyvauti visose gyvenimo srityse, ir apie reikiamų paslaugų poreikį informuoti atitinkamas institucijas. Tuomet jau pačios institucijos susisiektų su žmogumi ir suteiktų jam visą reikiamą pagalbą. Kitaip tariant, ne žmogus su negalia ar jo artimieji ieškos pagalbos, bet pagalba „ateis“ pas žmogų.

LKD prezidentas Kęstutis Vaišnora viename iš savo pasisakymų pasidžiaugė, kad pagaliau naujoje įstatymo redakcijoje skiriama pakankamai dėmesio neįgaliųjų informacijos prieinamumui, informacinės aplinkos pritaikymui. Prašome supažindinti, kaip numatoma įgyvendinti neįgaliųjų informavimo prieinama forma pokyčius.

Įstatymo pakeitimais įtvirtinta, jog valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pripažįsta žmogaus su negalia pasirinktą prieinamą bendravimo būdą ir teikia jam viešąją informaciją nemokamai bent vienu pasirinktu prieinamu bendravimo būdu lygiai su kitais asmenimis. Taip pat įtvirtintos ir naujos sąvokos, tokios kaip „prieinamas bendravimo būdas“, „lengvai suprantama kalba“. Įtvirtinus šias teises, bus sudaromos galimybės žmogui kreiptis dėl tekstinės, garsinės, vaizdinės informacijos, atsižvelgiant į kiekvieno individualius poreikius, ir informaciją gauti jam prieinamu būdu (pvz., lietuvių gestų kalba, lengvai suprantama kalba, Brailio raštu, kitomis alternatyviomis formomis). Siekiant užtikrinti viešosios informacijos prieinamumą, bus numatomos bendrosios informacijos teikimo rekomendacijos, kuriomis vadovautųsi valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos. Pavyzdžiui, jei pateikiamas vaizdas, jis turi būti aprašytas alternatyviu tekstu, jei skelbiamas garso ar vaizdo įrašas, jis turi būti papildytas subtitrais, informacija lietuvių gestų kalba ir lengvai suprantama kalba, privaloma pateikti įstaigos ar organizacijos pavadinimą, kontaktus, įstaigos ar organizacijos vykdomas funkcijas, pranešimus, skirtus išskirtinai tikslinei grupei.

Svarbu pabrėžti, jog naujame Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatyme įtvirtintas atskiras straipsnis, skiriamas kurčiojo ir asmens su klausos negalia teisėms bendrauti ir gauti informaciją lietuvių gestų kalba. Jame nurodoma, jog:

1) Kurčiasis ir asmuo su klausos negalia turi prigimtinę teisę į kalbą ir teisę bendrauti, teikti ir gauti informaciją ir (ar) paslaugas lietuvių gestų kalba.
2) Lietuvių gestų kalbos vertimo paslaugos kurtiesiems ir asmenims su klausos negalia teikiamos nemokamai, atsižvelgiant į jų individualiuosius pagalbos poreikius.
3) Lietuvių gestų kalbos vertimo paslaugų teikimą Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros direktoriaus nustatyta tvarka užtikrina Lietuvių gestų kalbos vertimo centras. Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, užtikrindamos šio straipsnio 1 dalyje nurodytas teises, pagal kompetenciją
4) 1) sudaro sąlygas ir galimybes mokytis lietuvių gestų kalbos;
5) 2) užtikrina, kad kurtiesiems ir asmenims su klausos negalia informacija ir (ar) paslaugos būtų teikiamos lietuvių gestų kalba.

Iki 2017 m. lietuvių kalboje vidinio požymio apibūdinimas įnagininku su prielinksniu „su“ buvo laikomas neteiktinu (pvz., „asmuo su negalia“), 2017 m. pripažintas šalutiniu variantu, jo vartojimą kalbininkai jau toleravo, bet neskatino. Dabar pasakymas „asmuo su negalia“ tapo terminu, vartojamu visuose su negalios reforma susijusiuose teisės aktuose. Prašytume šia tema Jūsų komentaro.

Prieš pradedant rengti negalios reformą, SADM organizavo viešąsias konsultacijas, kuriose, be kitų negalios reformos krypčių, buvo aptariamos ir šiuo metu galiojančios sąvokos. Konsultacijose dalyvavusios asmenims su negalia atstovaujančios nevyriausybinės organizacijos pasisakė, kad būtina keisti galiojančias sąvokas siekiant, kad jos atlieptų JT Neįgaliųjų teisių konvencijos nuostatas. Po viešųjų konsultacijų buvo sulaukta pasiūlymų sąvoką „neįgalusis” keisti į sąvoką „asmuo su negalia”. Minėta sąvoka taip pat buvo aptarta su Valstybine kalbos komisija, kuri pritarė tokiam sąvokos pakeitimui. Pažymėtina, kad įstatymo nuostatos numato, kad kituose teisės aktuose vartojama sąvoka „neįgalusis” atitinka sąvoką „asmuo su negalia”, o teisės aktų rengėjai įpareigoti palaipsniui (keičiant atitinkamo teisės akto nuostatas) pakeisti ir sąvokas, kurios atitiktų Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatyme vartojamas sąvokas.

Dėkojame už atsakymus.

Netekome buvusios LKD pirmininko pavaduotojos **Irenos Rainienės**.
Gedime dėl netekties ir reiškiame užuojautą šeimai ir artimiesiems.
Lietuvos kurčiųjų draugija

YPATINGOS DATOS

Draugijos 85-metį pasitinkant

Šiemet kovo 24 d. Lietuvos kurčiųjų draugija mini veiklos 85-metį. Šventės proga „Akiratis“ pakalbino dvi Lietuvos kurčiųjų bendruomenei nusipelniusias asmenybes: **Joną Ramūną DOVYDĖNĄ** ir **Ramunę BUIKAUSKIENĘ**.

„Akiračio“ inf.

Asmeninio albumo nuotr.

Pedagogė, LKD metraštininkė Ramunė Buikauskienė.

N. Krasniauskienės nuotr.

Sporto veteranas Jonas Ramūnas Dovydėnas.

J. R. Dovydėnas: „Linkiu pasiekti visų savo tikslų“

Mums tai didelė šventė. Didžiuojuosi kilnia Lietuvos kurčiųjų draugijos istorija. Ištisos kurčiųjų kartos, visa Lietuva kartu ir kiekviena teritorinė kurčiųjų organizacija atskirai nuolat palaikė LKD gyvybę, turtino, puoselėjo draugiją. Linkiu, kad ir ateityje organizaciją kurtų tokios pat stiprios asmenybės. Linkiu kiekvienam jos nariui pasiekti visų savo tikslų.

Redakcija. *Jonas Ramūnas Dovydėnas – daugkartinis Lietuvos kurčiųjų krepšinio čempionatų nugalėtojas, du kartus TSRS kurčiųjų krepšinio čempionas, ilgametis Lietuvos kurčiųjų sporto komiteto darbuotojas, Lietuvos kurčiųjų vyrų ir moterų krepšinio rinktinių antrasis treneris. Kartu su kurčiųjų vyrų ir moterų krepšinio rinktinėmis yra tapęs kurčiųjų olimpinių žaidynių, pasaulio ir Europos čempionatų prizininku.*

R. Buikauskienė: „Linkime organizacijai augti ir stiprėti“

Mes, kurčiųjų bendruomenė, pakilia nuotaika pasitinkame artėjančią LKD 85-erių metų sukaktį. Reikšmingi kiekvieni mus brandinantys metai. Tačiau nedaugelis žino, kam priklauso organizacijos įkūrimo idėja, steigimo aplinkybes. Savo atsiminimuose tarpukario Lietuvos šviesuolis P. Daunys yra rašęs, kad, 1926 m. Aklųjų sąjungai surengus suvažiavimą, į šios organizacijos narius kreipėsi jaunuolis, baigęs Sankt Peterburgo Imperatoriškąjį kurčiųjų institutą. Šio kurčio žmogaus kreipimosi tikslas – steigti panašų institutą ar organizaciją kurtiesiems Lietuvoje.

Tačiau 10 metų prabėgus, P. Daunys teigė supratęs, kad vienam kurčiajam, be kitų paramos, nepavyks sušaukti suvažiavimo ir įsteigti institutą kurtiesiems. Kas vyko toliau, mes žinome. Deja, 1938 m. kovo 24 d. įsteigta Lietuvos kurčių-nebylių globos draugija neilgai gyvavo.

Naujoje santvarkoje, tegu ir primestoje iš šalies, vėl susidarė galimybės steigti kurčiųjų organizaciją iš naujo. To ėmėsi tas pats kurčiasis. Tai buvo **Petras Makutėnas**. 1944 m. spalio 4-ąją įsteigta kurčiųjų organizacija. Ši data LKD dokumentuose yra pripažinta oficialia įkūrimo data. Galima sakyti, Lietuvos kurčiųjų organizacija turi du gimtadienius. Būtų gražu švenčiant gimtadienius kaskart paminėti kurčiųjų organizacijos tėvo, patriarcho P. Makutėno atminimą.

Linkime organizacijai augti ir stiprėti, puoselėti turtingą kurčiųjų švietimo, bendruomenės istoriją.

Redakcija. *Ramunė Buikauskienė yra Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centro pasirenkamojo dalyko – kurčiųjų istorijos – mokytoja, taip pat auklėtoja, visuomenininkė, LKD metraštininkė. „Akiračio“ redakcija, neabejojame, kad ir visa kurčiųjų bendruomenė, šiai atsidavusiai moteriai yra dėkinga už po kruopelę surinktą LKD istoriją.*

Minime Valstybei svarbias datas

Laima RUTKAUSKIENĖ
Laimutė BEINARAUSKIENĖ

Lietuvos valstybės atkūrimo diena – Vasario 16-oji – šiais mokslo metais sutapo su mokinių atostogomis. Todėl šią šventę bei Lietuvių kalbos dienas Panevėžio kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų pagrindinės mokyklos (PKNPM) mokiniai minėjo prieš atostogas.

Renginys prasidėjo istorijos mokytojos metodininkės Laimos Rutkauskienės klausimu, kiek mokiniai turi gimtadienių ir kiek gimtadienių turi Lietuva. Bendromis jėgomis į klausimą atsakyti pavyko. Susirinkusieji žiūrėjo ištrauką iš filmo „Valstybingumo keliai nuo 1905 iki 1918 m. vasario 16 d. akto“, prisimindami Lietuvos žingsnius Valstybės atkūrimo link.

Antroji renginio dalis buvo skirta Vilniaus 700 metų gimtadieniui. 2023-uosius Lietuvos Respublikos Seimas paskelbė Lietuvos sostinės Vilniaus ir Gedimino laiškų metais. Pirmasis naujagimio riksmas – tai savarankiško gyvenimo pradžia ir geros sveikatos požymis. Mokiniai, žiūrėdami filmą „Geležinio vilko pėdomis“, sužinojo, kad būtent tokiu Vilniaus riksmu tapo Lietuvos valdovo Gedimino laiškai, prisiminė legendą apie Vilniaus miesto įkūrimą. Istorijos mokytoja parodė Vilniaus miesto herbą, papasakojo jo istoriją. Tada mokiniai atliko įvairias užduotis. Pradinukai ir penktokai jungė skaičius, o sujungę atpažino Gedimino pilį ir vilką, spalvino Vilniaus miesto herbą.

Lietuvių kalbos mokytoja metodininkė Laimutė Beinarauskienė priminė, kad nuo 2016 m. kiekvienais metais vasario 16 – kovo 11 dienomis Lietuvoje ir užsienyje rengiamos Lietuvių kalbos dienos. 1922 m. rugpjūčio 1 d. Steigiamasis Seimas Lietuvos valstybės Konstitucijoje lietuvių kalbą paskelbė valstybine. Taigi, minime 100 metų sukaktį nuo šio įvykio.

Norėdami paminėti visas šias valstybines šventes, mokiniai rašė dailyraštį. Penktokų–aštuntokų tekstai buvo apie LDK kunigaikštį Gediminą, legenda apie Vilniaus įkūrimą, o devintokai ir dešimtokai rašė ištraukas iš Gedimino laiškų.

Per atostogas Lietuvos valstybės atkūrimo dieną mokiniai paminėjo šeimose kartu su artimaisiais.

Lietuvai svarbias datas panevėžiečiai paminėjo netradicinėse pamokose.

PKNPM archyvo nuotr.

Pilietinio ugdymo savaitės akimirkos Kauno ugdymo centre ir už jo ribų.

Labas, LIETUVA!

Virginija VOZNIKIENĖ

Vasario 6–10 dienomis Kauno kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centro (KKNUC) pradinukai dalyvavo integruotoje pilietinio ugdymo savaitėje „Labas, Lietuva!“ ir mokėsi būti pilietiški bei atsakingi.

Pradinių klasių mokytojos pasistengė, kad naujos žinios apie savo šalį, jos istoriją nuo senųjų laikų iki šių dienų taptų visų ugdomųjų veiklų dalimi. Vaikai mokėsi ne tik sąvokų, kas yra tėvynė, pilietis, lietuvis, bet ir stengėsi savo darbeliais, perskaitytomis knygelėmis ar matematikos uždaviniais išreikšti meilę, tautiškumą ir atsidavimą savo šaliai.

Žinia, kad kabanti prie mokyklos trispalvė, tai dar nėra patriotiškumas ar tautiškumas. Mokėmės su vaikais, kad atributika – tai tik išraiška, kad artėjanti Vasario 16-oji – tai tik galimybė parodyti mūsų bendruomenei, tėveliams, jog gebame kūrybiškai pademonstruoti savo žinias, darbelius ir atsidavimą, bet meilę savo šaliai turime jausti kiekvieną dieną.

Veiklų organizavome daug ir įdomių. Per vieną savaitę surengėme net kelias netradicines pamokas už mokyklos ribų: pilietiškumo pamoką Istorinėje Prezidentūroje Kaune, istorijos pamoką Vytauto Didžiojo karo muziejuje, gaminome Kauno senąjį herbą Kauno pilies muziejuje bei vedėme viduramžių istorijos pamoką pilies požemiuose. Įspūdžiai nepakartojami.

V. Voznikienės nuotr.

Veiklų netrūko ir mokykloje: pasidabinę tautiniais kostiumais, šokome lietuvių liaudies šokius, piešėme, lipdėme, klijavome, rašėme Lietuvai linkėjimus, dalyvavome interaktyviose viktorinose, rinkome tarp pradinukų „žiniuką“, tai yra, geriausiai žinantį apie savo šalį vaiką. Laimėjo viktoriną pirmokė Neila.

Ugdyti vaikų pilietiškumo kompetenciją yra svarbi mokyklos misija. Tai darome centre nuo pirmųjų dienų, kai vaikai piešdami trispalvę sužino jos spalvų reikšmę, kai mokosi atlikti himną gestų kalba bei suvokti kiekvieną jo žodį. Kai „Tautinę giesmę" rašo dailyraščiu ir stengiasi nepadaryti nė vienos klaidos todėl, kad rašo ypatingus žodžius, jausdami nepaprastą pagarbą.

Tačiau patriotizmo ugdymui labai svarbus ir šeimų indėlis. Šiemet Vasario 16-ąją šventėme per mokinių atostogas. Tad tautiškumo skiepijimo estafetę perdavėme į tėvų rankas.

Kalbos dieną kauniečiai stiprino lietuvių kalbos mokymosi motyvaciją.

V. Šarkuvienės nuotr.

Kalbos diena

Vaida ŠARKUVIENĖ

Kauno kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centro 6–9 klasių mokiniams surengta etninės kultūros ugdymo diena, kurią pavadinome „Kalbos diena“. Tą dieną vietoj pamokų rengėme įvairias netradicines veiklas, skirtas auginti pagarbą lietuvių kalbai ir stiprinti lietuvių kalbos mokymosi motyvaciją.

Dirbdami mišriose grupėse, 6–9 klasių mokiniai atliko įvairias kalbos žinių taikymo užduotis: prisiminė sudurtinių žodžių darybą, iš skiemenų sudėliojo žodžius, iš duotų žodžių sudėjo skaičių pavadinimus. Skaitymo žinias ir gebėjimus mokiniai parodė atlikdami užduotis, reikalaujančias įsiskaitymo ir atidumo: pagal užuominas atspėti asmenį, pagal pateiktą aprašymą nupiešti žmogų, įvykdyti užduotį pagal nurodymus.

Lietuvių kalbos istorijos, gramatikos, literatūros žinias ugdytiniai pasitikrino atsakinėdami į viktorinos klausimus. Teisingi atsakymai suteikė jiems daug džiaugsmo ir patvirtino lietuvių liaudies posakį – „Ką išmoksi, ant pečių nenešiosi“.

Dienos veiklas mokiniai užbaigė išsirinkdami gražiausią lietuvišką žodį ir jį iliustruodami. Daugumai gražiausias žodis, žinoma, buvo *Lietuva*.

Šios dienos pasiekimams įvertinti puikiai tiko poeto J. Marcinkevičiaus žodžiai: „Kas moka žodį – randa kelią / Visur ir visada.“ Linkime mokiniams niekad nepaklysti!

Deflimpinis čempionas M. K. Sinkevičius: įsimintiniausia kova ta, kurią pralaimėjai

Kristina RIMKIENĖ

Mantas Kazimieras SINKEVIČIUS šiuo metu gyvena „turbo“ režimu: dvi treniruotės per dieną, kaip ir kiekvienam dviejų nedidelių vaikų tėčiui, gausa šeimyninių pareigų ir dar namo statybos. Nors ir labai užimtas, draugai sako, Mantas nesikeičia: tebėra santūrus, aplink save ramybę skleidžiantis žmogus. Tik ant imtynių kilimo jį tarsi kas permaino: tampa nirčiu galiūnu. Taigi, šįkart pažindinamės su malonaus būdo žmogumi ir tikra sporto žvaigžde: graikų ir romėnų imtynių kurčiųjų olimpiniu čempionu (2022 m., Brazilija) ir prizininku (2017 m., Turkija). Mūsų herojus yra dukart pasaulio čempionas, kartą vicečempionas, Europos kurčiųjų čempionatuose po kartą dabinosi vis kitos spalvos medaliu. Jis yra keturiskart Lietuvos čempionas tarp girdinčiųjų (skirtingose svorio kategorijose), pastarąjį kartą šį titulą pelnė 2022 m. Europos čempionatuose tarp girdinčiųjų aukščiausia vieta – aštunta (2022). Ir kaip girdinčių vaikų treneris jau raško pirmuosius sėkmės vaisius.

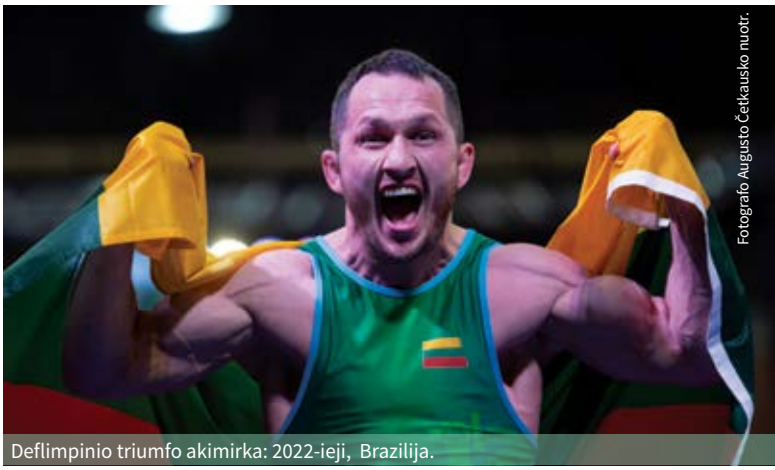

Fotografo Augusto Četkausko nuotr.

Deflimpinio triumfo akimirka: 2022-ieji, Brazilija.

Neįkainojama tėčio pamoka

Prieš pradėdamas lankyti imtynių treniruotes, Mantas išbandė save ir kitose sporto šakose: futbole, krepšinyje, plaukime, net lankė mokykloje šokius, bet niekur ilgai neužsibuvo. Tik kai bendraklasio pakviestas apsilankė imtynių treniruotėje ir įsitikino teigiamu trenerio požiūriu į klausos sutrikimą, ten ir užsikabino. Tiesa, jis dar su broliu paraleliai lankė plaukimo treniruotes. Tuo metu plaukimas buvo labai populiarus tarp kurčiųjų, nemažai kauniečių buvo galima sutikti „Vilijos“ baseine, kur dirbo trenerė, nebijojusi klausos negalią turinčių vaikų. Tačiau toks dvigubas treniruočių krūvis vaiką per pusmetį stipriai išvargino, tad teko rinktis – plaukimas arba imtynės.

Apsispręsti padėjo situacija baseine, kai Mantas buvo netikėtai apkaltintas vagyste. Vienuolikametį neteisingas kaltinimas sužeidė iki širdies gelmių, pasiguodė tėvams ir kartu priėmė sprendimą nutraukti plaukimo užsiėmimus. Nors vėliau išaiškėjo, kad dingęs daiktas buvo ne pavogtas, o užkritęs už spintelių, ir plaukimo treneris kvietė grįžti, vaikas atgal nesigręžiojo.

Tačiau praėjus vieniems metams nuo imtynių treniruočių pradžios, Mantui ir vėl kilo minčių keisti sporto šaką. Nė pats nežinojo, kodėl: gal vargino rutina, gal nesėkmės varžybose nusmukdė motyvaciją. Tokiam „mėtymuisi“ griežtai pasipriešino tėtis: davė du mėnesius laiko pailsėti ir apmąstyti savo elgesį. Iki tol labai užimtam vaikui dabar po pamokų grįžti tiesiai namo ir turėti aibę laisvo laiko buvo neįprasta, netrukus tapo nuobodu. Užteko mėnesio, kad pajustų treniruočių ilgesį – taip vėl atsidūrė ant imtynių kilimo.

Tėčio jau 16 metų nebėra tarp gyvųjų, bet jo pamoka ir savo pasirinkimu M. K. Sinkevičius džiaugiasi iki šiol. Sportuoja pats, užaugo kaip asmenybė ir jau šešti metai dirba imtynių treneriu. Vienas aukščiausių kaip trenerio pasiekimų – girdinčio auklėtinio Europos U15 čempionate pelnyta trečioji vieta. „Tą savaitę, kai vaikas laimėjo medalį, džiaugiausi tarsi būčiau pats laimėjęs ir kokią savaitę jaučiausi tarsi ant sparnų“, – juokiasi Mantas.

Buvo šilto ir šalto

Pačiam herojui pergalės byrėti pradėjo ne iš karto, teko dėl jų nuosekliai dirbti dešimt–vienuolika metų. Keitė ir trenerius. Pirmasis buvo Algimantas Raupelis, pas kurį treniravosi apie septynerius metus, antrasis – Vidas Paleckis, o trečiasis – dabartinis treneris Saulius Liaugminas (nuo 2012 m.).

Aišku, pirmaisiais metais buvo visko: ir patingėdavo, ir pasimuliuodavo, kol ilgainiui atėjo suvokimas, kad jei nori ko pasiekti, turi tiksliai vykdyti trenerių nurodymus ir labai stengtis. Individualiose sporto šakose pastangos yra svarbiausias veiksnys. Tik nuo paties asmeninių pastangų ir įdėto darbo priklauso rezultatas, skirtingai nei komandinėse sporto šakose, kai už laimėjimą yra atsakinga visa komanda, o kiekvieno žaidėjo pastangos ir motyvacija gali skirtis.

Manto, kaip profesionalaus sportininko, karjera prasidėjo 2011 m. Nuo tada aktyviai dalyvauja kurčiųjų ir girdinčiųjų varžybose, pasaulio ir Europos čempionatuose. Imtynės, kaip pats sakė, nėra labai populiari sporto šaka, ypač tarp kurčiųjų. Tačiau jam ji pati geriausia iki šiol.

Nepraleidžiame progos pasmalsauti, kiek amžius yra paveikus sporto rezultatams. Iš tikrųjų, rūpi sužinoti, ar ilgai trunka imtynininkų karjera ir kiek Mantas mus dar džiugins pergalėmis. „Nesiečiau tiesiogiai amžiaus (31) ir sporto rezultatų, – nedvejodamas sako pašnekovas. – Iš tiesų, atsistatymas po didelių krūvių su amžiumi trunka ilgiau, bet tai netrukdo nei toliau treniruotėse sunkiai dirbti, nei pasiekti rezultatų. Yra gerokai už mane vyresnių imtynininkų, kuriems ir toliau sekasi puikiai.“

M. K. Sinkevičius greičiau su jaunu amžiumi sietų iššūkį. Anot pašnekovo, šiandieninis jaunimas nori greito rezultato, daug metų treniruotis ir ilgai laukti pergalių nė nesvarsto. Iš tiesų, sulaukti pergalių sporte užtrunka. Tarkim, turnyruose jam sekėsi laimėti, bet Lietuvos

Iki aukso dar toli: 1-oji deflimpinė kova su iraniečiu.

Čempioniškos nuotaikos su treneriu S. Liaugminu (deš.).

Fotografo Augusto Četkausko nuotr.
Trenerio pasveikinimas po finalinės kovos Brazilijoje.

girdinčiųjų čempionatuose savo amžiaus grupėje įveikdavo varžovus iki finalo. Finale nusileisdavo, dažnai silpnesniam varžovui.

„Čia ir buvo mano didžiausia problema, kad buvau stipresnis fiziškai, bet silpnesnis psichologiškai. Kol išmokau susitvarkyti su emocijomis – užtruko. Ir pats dėjau daug pastangų: skaičiau psichologinę literatūrą, kalbėjausi su kitais sportininkais, treneriais, su savo treneriu dirbau, lankiausi pas sporto psichologą – kol atradau, kaip nuraminti save per varžybas“, – neslepia pašnekovas.

Skambiausia Manto pergalė – 2022 m. kurčiųjų žaidynėse Brazilijoje laimėta finalinė kova: „Vis dar galiu atmintyje atgaivinti jausmą, kai pasiekiau, ko norėjau... Jis nerealus!“

Priminsime, kad deflimpiadoje M. K. Sinkevičius finale ne tik nesunkiai įveikė pagrindinį savo varžovą turką, bet už grubų, nesportišką elgesį savotiškai jį ir pamokė: antrame varžybų kėlinyje atliko ritinimą, o paskui patiesė ant menčių. Tokia baigtis imtynėse laikoma pačia negarbingiausia pralaimėjusiajam.

Džiugina imtynininką ir pergalės girdinčiųjų Europos čempionatuose, nes į juos patekti ir ten grumtis dar sunkiau. (Geriausias pasiekimas – aštunta vieta.)

Vis dėlto vyras su jam būdingu kuklumu pašnekesį kreipia ne vien į pasiekimus. Sportininko nuomone, įsimintinesnės finalinės kovos yra ne tos, kurios laimimos, bet tos, kurios pralaimėtos. „Neseniai vyko kova Lietuvos čempionate, kurią turėjau laimėti, bet teisėjo klaida lėmė mano pralaimėjimą“, – skaudžia patirtimi dalijasi Mantas ir tikina, kad bėgant laikui išmoko susitaikyti su pralaimėjimo kartėliu. Nurija neviltį, atsitiesia, analizuoja klaidas, daro išvadas.

Dar vienas skaudus pralaimėjimas ir viena iš įsimintiniausių kovų – 2017 m. kurčiųjų žaidynėse Samsune (Turkija), kai nesugebėjo susitvarkyti psichologiškai ir pusfinalyje pralaimėjo Rusijos atstovui. Tiesa, mažajame finale susiėmė ir kovą laimėjo. Taip pelnė pirmąjį olimpinį medalį ir išgyveno daugybę nepakartojamų akimirkų.

Paauglystės bėdos

Prisimindamas mokyklinius metus, Mantas sako, kad girdinčiųjų mokykloje didelių bėdų nepatyrė. Mokytojai nebuvo abejingi jo negaliai, leisdavo sėdėti pirmame suole, stengdavosi nevaikščioti pamokų metu po klasę. Taip berniukui, nešiojančiam klausos aparatus, būdavo lengviau suprasti ir girdėti. Nesidžiaugia pašnekovas tik tuometiniu savo elgesiu. Jau esą šeštoje – septintoje klasėje mokslams teko vis mažiau dėmesio, rezultatai blogėjo, didesnė laiko dalis atiteko sportui ir laiko leidimui su draugais. Kartais, net būdamas mokykloje, neidavo į pamokas, pats negali paaiškinti, kodėl taip elgėsi.

Kai Lietuvos sporto universitete pradėjo studijuoti turizmo sporto vadybą, netruko įvertinti, ką reiškia, kai menkai kas paiso tavo specialiųjų poreikių – dėstytojai dažnai judėdavo po auditoriją. Būtent tuomet, kai mokslų sąlygos tapo ne tokios palankios, Mantas ir susiėmė. Ir studijas baigė gerais ir labai gerais balais. Po to dar baigė kursus ir tapo aukšto meistriškumo sporto specialistu, t. y. įgijo teisę dirbti treneriu.

Nors augo neprigirdinčiųjų šeimoje, pats yra neprigirdintysis, lankė girdinčiųjų mokyklą, visada turėjo daug draugų ir tarp kurčiųjų, kartu su jais leisdavo atostogas kieme, važiuodavo į Karklę prie jūros. Teigia, kad priklauso abiem kultūroms ir kurčiųjų draugų turi iki šiol.

Šeima

M. K. Sinkevičius su žmona Gintaute augina 2 vaikus: girdinčią dukrą Jorūnę (6,5 m.) ir neprigirdintį sūnų Leoną (5 m.). Tėtis viliasi, kad vaikai paseks jo pėdomis, ir ne taip labai svarbu, kokią sporto šaką pasirinks. Gal ir žino, kokio sporto linkėtų savo atžaloms, bet žada gerbti pačių vaikų sprendimus. Kita vertus, neketina toleruoti, kad jie visą laisvą laiką prasėdėtų prie kompiuterių ir nematytų išorinio pasaulio.

Pašnekovas apgailestauja, kad laiko šeimai skiria ne tiek, kiek pats norėtų. Buvimo kartu valandas pasiglemžia treniruotės ir darbas. Tokia sporto kaina. Žmona Gintautė jau susitaikė su mintimi, kad su vyru matosi ne taip dažnai, kaip norėtų.

Kai yra daugiau laisvo laiko, šeima keliauja po šalį – Lietuvoje yra ką pamatyti. Kai lieka namuose, bendrauja, žaidžia stalo žaidimus, žiūri filmus, susitinka su draugų šeimomis. Kaip svarbu M. K. Sinkevičiui šeiminiai ryšiai, supranti, kai jis pasidalina svajone, kuriai, deja, nelemta išsipildyti: „Norėčiau, kad tėtis pamatytų mano vaikus...“

Įvertinimas

„Mantas – sportininkas, kuris rodo gerą pavyzdį kitiems, yra reiklus sau, palaiko puikią sportinę formą. Man, kaip Lietuvos kurčiųjų sporto komiteto prezidentui, yra labai malonu dirbti su tokiu žmogumi“, – negaili gerų žodžių imtynininkui Edvinas Kriūnas.

Patenkintas savo auklėtiniu ir treneris Saulius Liaugminas: „Mane žavi Manto atsakingumas ne tik prieš save, bet ir kitus. Kartais tai jam net kiša koją: prieš startą per daug įsijaučia ir „pradeda degti“. Tuomet jį tenka ne skatinti, o stabdyti... Jis pats yra ne tik sportininkas, bet ir treneris. Vertinu, kad nesigėdija paklausti, ko nežino ar kas neaišku. Jei kažko nesupranta iki galo, niekada nenumos ranka – aiškinsis tol, kol supras. Daug domisi mityba, savarankiškai susitvarko su savo svoriu, mano patarimų šiuo klausimu nebereikia ir mudu retkarčiais netgi padiskutuojame šia tema.“

Jaunasis čempionas su savo tėčiu.

Asmeninio albumo nuotr.

Gintautės ir Manto laimės akimirka.

Laisvalaikį šeima leidžia kartu.

„Minecraft" – mėgstamiausias Elijaus žaidimas.

Užduotis – pagaminti žaidimo kauliuką.

BRAŽINSKAI: ar pavyko įleisti šaknis Švedijoje?

Kai prieš dvejus metus susitikome nuotolinio pokalbio su **Birutės** ir **Kazimiero BRAŽINSKŲ** šeima, buvo išties sudėtingas metas. Pasaulyje siaubą ir mirtį sėjo COVID-19, o lietuvių šeima dar tik jaukinosi gyvenimą Švedijoje. Ši Skandinavijos šalis, priešingai daugeliui valstybių, tuomet nesigriebė didelių ribojimų. Tačiau pamažu ir ten žmonės dėl saugumo pradėjo užsidaryti namuose, o darbo vietų sumažėjo. Tuomet Bražinskai guodėsi, kad dėl pasiūlos trūkumo ir jiems teko atidėti diplomus į šalį ir imtis darbų, kuriuos tiesiog pavyko gauti. Vaikai tuo metu vis dar pratinosi prie švedų ir švedų gestų kalbų, naujos aplinkos, įtampų netrūko.

Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

Tėvų rūpestėlis ir džiaugsmas

O kaip šeima, kuri laimės ieškoti išvyko į svečią šalį pirmiausiai ne sau, o savo vaikams, ten jaučiasi šiandien? Kaip sekasi pritapti Elijui, didžiajam šeimos rūpestėliui, dėl kurio tėvai ryžosi esminiams gyvenimo pokyčiams, vėl sėdo į „mokyklinį suolą“ (mokėsi švedų ir švedų gestų kalbų)?

Birutės ir Kazimiero šeimos istoriją derėtų priminti nuo 2007 m., kai jiedu išvyko laimės ieškoti į Islandiją. Ten pora susilaukė sūnaus Elijaus ir dukros Paulinos. Gana greitai iš specialistų išgirdo neraminančią diagnozę: sūnus turi autizmo spektro sindromą, yra hiperaktyvus.

Kai berniukui sukako treji, šeima trumpam grįžo į Lietuvą ir čia svarstė, koks sprendimas dėl sūnaus ateities būtų geriausias. Kazimiero brolio Arūno patarti, apsisprendė vykti gyventi į Švediją, kuri laikoma viena iš lyderiaujančių šalių Europoje teikiant tvarią ir rezultatyvią švietimo pagalbą asmenims, turintiems daugiau nei vieną negalią.

Elijaus mokslai

Elijus šiemet – šeštokas, jam 12 metų. Kartu su sesute Paulina (3 kl., 9 m.) tęsia mokslus Stokholmo kurčiųjų Manilos pagrindinėje mokykloje („Manillaskolan“). Joje šiuo metu mokosi apie 90 mokinių. Daugiausiai mokykloje dirba kurti mokytojai, bet ir girdintys mokytojai, pasak K. Bražinsko, gerai kalba švedų gestų kalba, todėl su komunikaciniais sunkumais nei jie, nei jų vaikai nesusiduria.

Jei Švedijoje 20 girdinčių mokinių skiriamas 1 mokytojas, tai, kaip teigė Kazimieras, su 10 kurčių mokinių dirba 2 pedagogai, nes klasė per daugumą pamokų dalinama perpus. Tiesa, Elijaus klasė jungtinė: čia kartu mokosi 5 ir 6 klasės mokiniai. Priklausomai nuo papildomą negalią turinčių mokinių skaičiaus, klasėje dirba ir atitinkamas mokytojų padėjėjų skaičius. Šiuo metu Elijaus klasėje jų yra trys.

Berniukas gerokai ūgtelėjo, sustiprėjo jo švedų gestų kalbos ir kitų dalykų žinios, jis socializuojasi, todėl, kaip sako tėtis, mokytojo padėjėjas jam duoda daug laisvės. Švedijoje laikomasi požiūrio, kad pernelyg globojamas vaikas neišmoksta būti savarankiškas.

Kaip ir anksčiau, periodiškai peržiūrimas ir koreguojamas Elijaus ugdymosi planas. Autizmo spektro sindromą turinčiam žmogui bet kokie pasikeitimai nėra prie širdies. Tai žinodami, tėvai permainoms sūnų stengiasi paruošti iš anksto, paaiškina, kaip viskas vyks, kodėl jo ugdyme reikia pokyčių. Tuomet vaikas pasikeitimus geba priimti lengviau, ne taip pyksta. Žinotina, kad autistai mėgsta pastovumą, pasikartojimą ir situacijų nuspėjamumą.

„Elijaus sutrikimas nėra stipriai išreikštas, greičiau lygis tarp silpno ir vidutinio“, – jau daug ramiau, nei prieš 2 metus, apie tėvams tenkantį iššūkį kalba tėtis.

Iš tikrųjų, nerimauti priežasčių sumažėjo. Berniukas noriai lanko mokyklą. Į ją jis veržiasi net tuomet, kai serga. Ypač vaikui patinka tikslieji mokslai, IT dalykas, vizualusis menas. Tėtis stebisi, kad net sudėtingų užduočių berniukas imasi noriai ir energingai. Nelabai šeštokas draugauja tik su švedų kalba.

„Neseniai vyko bandomasis matematikos egzaminas. Su užduotimis, kur reikia atlikti skaičiavimo veiksmus, Elijui pavyko susidoroti puikiai. Sunkiau sekėsi sąlyginiai uždaviniai, – atsiduso tėtis. – Taigi, su sakytine švedų kalba ir toliau šiek tiek stringame.“

Specialusis pedagogas, ruošiantis Elijaus ugdymo planą, paiso berniuko poreikių ir tolimesnį vaiko ugdymą planuoja švedų gestų kalbos pagrindu.

„Lietuvą palikome prieš 4 metus, tad Elijui lietuvių gestų kalba (LGK) spėjo užsimiršti, gyvena švedų gestų kalbos (ŠGK) aplinkoje, ja bendrauja, o mes taikomės prie jo poreikių. Kai šalia nėra Elijaus, su Paulina pabendraujame LGK, tačiau jam dalyvaujant grįžtame prie ŠGK, kad sūnaus netrikdytume, – sako K. Bražinskas.

Sūnus neužsisklendė

Mokykloje Elijas išsirinko du draugus. Su vienu iš jų suvedė vizualiniai žaidimai, kuriuos abu labai mėgsta. Berniukas žino, kad Elijus yra autistas, bet tai jo netrikdo. Kai vyksta varžybos ir Elijaus klasė jose dalyvauja, lietuvių sūnus noriai prisijungia: vyksta ir su visais žaidžia futbolą, badmintoną. Kitaip tariant, jis nėra iš tų autistų, kurie užsidaro savyje ir su niekuo nebendrauja.

Paulina krepšinio varžybose.

Elijaus dienotvarkė paveikslėliuose. Šeimos albumo nuotr.

Taip pat jis turi gerą ryšį su abiem tėvais, sesute. Supranta, kas yra pamoka, drausmė, disciplina. Kadangi kurčiųjų mokykla nėra arti Bražinskų namų, įstaiga pasirūpina saugia vaiko kelione iš mokyklos namo. Pamokos vyksta iki 15 val., po pamokų jis dar valandą pailsi mokykloje, o po to įsodinamas į taksi (pavėžėjimo paslaugą apmoka savivaldybė, o organizuoja mokykla) ir keliauja namo. „Pabūti vienam namuose 1–2 val. Elijui jau ne problema“, – užtikrintai sako tėtis.

Dėl hiperaktyvumo vaikui sunku nustygti vietoje, tad vienintelis būdas jį „priversti“ pabūti ramiai ir susikaupti – įduoti planšetę arba telefoną į rankas ir leisti žaisti vizualinius žaidimus.

Dar ketveri metai ir Elijas baigs pagrindinę mokyklą. „Laikas pradėti galvoti apie vaiko ateitį“, – atvirauja pašnekovas. Birutės ir Kazimiero planuose – sūnų išsiųsti į Erebru (Örebro) miestą, kur yra vienintelė šalyje kurčiųjų gimnazija. Ten berniukas galės ne tik baigti vidurinę mokyklą, bet kartu įgyti ir specialybę, dalijosi šeimos planais Kazimieras. Tėtis tiki, kad iki to laiko sūnus taps pakankamai savarankiškas gyventi atskirai nuo šeimos, paaiškės jo gabumai atitinkamai profesijai. O šiandien tėvai visomis išgalėmis sūnui kloja savarankiško gyvenimo pamatus.

Sėkmė lanko visus šeimos narius

Akivaizdžią pažangą daro Paulina. Mergaitei mokslai ir toliau sekasi labai gerai, ypač patinka ir geri įvertinimai iš anglų, švedų kalbų, matematikos dalyko žinių. Paulinos klasėje mokosi 11 vaikų. Pašnekovas atkreipė dėmesį, kad dukros klasė per pamokas dalijama perpus ne automatiškai, bet atsižvelgiant į vaikų gabumus. Paulina patenka į stipresniųjų grupę.

Mergaitė ir toliau treniruojasi, žaidžia krepšinį girdinčių mergaičių komandoje. Jai sekasi labai gerai, daro akivaizdžią pažangą. Kad ir pati jaustųsi gerai tarp girdinčiųjų, treniruočių metu jai talkina gestų kalbos vertėjas. K.Bražinskas pasidžiaugė artimu tėvų ir dukros ryšiu.

Abu tėvai sėkmingai pakeitė darbus. Kazimieras įsidarbino „Teckensurra“ centre, tai Stokholmo miesto savivaldybės įstaiga. Čia organizuojamas užimtumas ir teikiamos paslaugos kurtiems ir ar kitas negalias turintiems asmenims, kurių bendravimo pagrindas yra gestų kalba.

K. Bražinsko darbas – mokyti centro lankytojus fotografavimo ir filmavimo meno, jį viešinti ir per jį padėti lankytojams išreikšti save. Beje, centras turi žiniatinklio redakciją, kuri į internetą deda ne tik medijų grupės dalyvių sukurtas nuotraukas, vaizdo įrašus, bet ir pati ruošia bei skelbia vaizdo klipus apie centrą, jo lankytojus, prieinamas paslaugas, organizuojamus užsiėmimus, siekia į centrą pritraukti suinteresuotų asmenų.

Be medijų užsiėmimų, centre gestakalbiai gali naudotis ir kitomis paslaugomis: piešti, mokytis lipdyti, ruošti maistą, lankyti sveikatinimo užsiėmimus (pvz., plaukioti, mėgautis sūkurinių vonių malonumais) ir kt.

Pašnekovas tikina, jog šis darbas jam labai prie širdies.

Žmona Birutė, pasakojo vyras, užsiima valgomų dovanų pakavimu „Finsmakarna“ („Malonūs skoniai“) parduotuvėje.

Akivaizdu, kad per 5 metus Bražinskai jau „prisijaukino“ Švediją ir įgavo pasitikėjimo sėkminga vaikų ateitimi, o Švedija jiems atveria vis daugiau galimybių.

Redakcija. Dėkojame „Teckensurra“ žiniatinklio redakcijai, pasidalinusiai vaizdo medžiaga apie K. Bražinsko darbovietės veiklą. Tai padėjo suvokti, kokį reikalingą ir motyvuojantį darbą atlieka įstaiga, asmeniškai mūsų pašnekovas ir kad visi nariai jų kolektyve jaučiasi vienodai reikalingi ir svarbūs.

Molinuko keliu

Edita KAZLAUSKIENĖ

Panevėžio kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų pagrindinės mokyklos (PKNPM) mokiniams kiekvieną savaitę vyksta keramikos užsiėmimai. Juos veda neformaliojo vaikų švietimo grupės mokytoja **Jurgita ČIPLYTĖ**.

Keramikos užsiėmimai – tai ne tik lipdymo technikos įvaldymas, tai mokymasis amato, kūrybiškumo išlaisvinimas ir emocijų paleidimas. Būtent antrasis pusmetis ir bus skirtas daugiausiai emocijoms atskleisti. Tačiau ne tik jas išlieti, bet ir valdyti, taip pat atsipalaiduoti per kūrybą.

Mokinių sukurti darbeliai buvo eksponuojami Panevėžio miesto bibliotekoje „Žiburėlis“, kurioje vaikai neseniai lankėsi su keramikos mokytoja Jurgita ir auklėtoja Erika Valentinavičiene. Ugdytiniai ir patys nuoširdžiai grožėjosi visais savo sukurtais darbeliais, ypač namukais ir sraigėmis. Bibliotekoje vyko ir įdomus užsiėmimas, kurio metu visi draugavo, žaidė, atliko užduotėles, piešė, spalvino ir diskutavo apie darbelius.

Pasak mokyklos direktorės Danutės Kriščiūnienės, Jurgita – tikras lobis mokyklai. „Jos nepaprastas kruopštumas, darbštumas ir

PKNPM archyvo nuotr.
Keramikos būrelio nariai su savo mokytoja Jurgita Čiplyte.

meilė keramikai persiduoda ir mokiniams. Jurgita subtiliai vedžioja vaikus po keramikos pasaulį, moko džiaugtis kiekviena diena, kiekviena mažiausia sėkmės kibirkštėle, kiekvienu mažu žingsneliu, kuriančiu didelius pokyčius. Padeda ugdytiniams ir mokiniams pajusti ramybę bei gyvenimo pilnatvę. O to mūsų vaikams taip reikia“, – atskleidė direktorė.

LKD vadovų galerija: asmenybės ir palikimas

Ramunė BUIKAUSKIENĖ

Mums pavyko atkurti daugumos buvusių Lietuvos kurčiųjų draugijos pirmininkų gyvenimo istorijas, sudaryti jų portretų galeriją pagal vadovavimo eiliškumą. Deja, nepasisekė rasti duomenų apie tarp kurčiųjų populiarius lyderius: **E. Zabielienę**, **V. Skobą**. Remdamiesi šaltiniais, bandome rekonstruoti ir iš nuotrupų „sulipdyti“ kurčių pirmininkų **P. Makutėno** ir **P. Petrikausko** gyvenimo istorijas, įvardyti jų nuopelnus. Nuoširdžiai dėkojame Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Asmenų priėmimo ir dokumentų valdymo skyriaus archyvarei **Dianai BAREIKIENEI** už bendradarbiavimą ir pagalbą.

Petras Makutėnas, kurčiasis (1902–1958)
Lietuvos TSR kurčių-nebylių sąjungos prie LTSR socialinio aprūpinimo liaudies komisariato organizavimo biuro pirmininkas 1944 m. rugsėjo 1 d. – 1946 m. balandžio 18 d.

Petras Makutėnas, lietuvių tautybės asmuo, gimė 1902 m. Sankt Peterburge. Vaikystėje persirgo šiltine ir apkurto. 1909 m., išlaikęs egzaminą, buvo priimtas į Sankt Peterburgo Imperatoriškąjį kurčių-nebylių institutą. 1918 m. sėkmingai baigė mokslus, įgijo išsilavinimą. Lietuvai atgavus Nepriklausomybę su šeima grįžo į gimtinę. Po tėvo mirties atsidūrė sunkioje padėtyje, vis dėlto, pažįstamų padedamas, Kaune gavo darbą. Dirbo raidžių rinkėju įvairiose spaustuvėse. 1920 m. apkeliavo Europą, susipažino su kitų šalių kurčiųjų kultūriniu ir socialiniu gyvenimu. Išgyveno dėl mūsų krašto kurčiųjų socialinio ir švietimo atsilikimo. Su Lietuvos karo veteranu P. Dauniu 1938 m. įkūrė Lietuvos kurčių-nebylių globos draugiją. Deja, ji gyvavo neilgai.

1944 m. susidarė sąlygos iš naujo steigti kurčiųjų organizaciją, to dar kartą ėmėsi pats P. Makutėnas ir surodopedagogas J. Glembockis. 1944 – 1946 m. ėjo LTSR kurčių-nebylių sąjungos prie LTSR socialinio aprūpinimo liaudies komisariato organizavimo biuro pirmininko pareigas. Kilus nesutarimų su socialinio aprūpinimo komisaru iš pirmininko pareigų pasitraukė. Dirbo Vilniaus „Vaizdo“ spaustuvėje raidžių rinkėju. 1951 m. P. Makutėnas išrinktas LTSR kurčių-nebylių draugijos Vilniaus srities skyriaus valdybos laikinojo prezidiumo nariu. 1952 m. – I LTSR kurčių-nebylių draugijos suvažiavimo delegatas. Mirė 1958 m. gruodžio 12 d., palaidotas Vilniuje, Saulės kapinėse.

P. Makutėnas pagal to meto galimybes buvo aukštą, prestižinį išsilavinimą turintis kurčiasis, mokėjo kelias užsienio kalbas. Visą laiką rūpinosi kurčiųjų reikalais ir jų švietimu. P. Makutėnas buvo Lietuvos kurčiųjų prigimtinės teisės, kultūros ir tapatybės pripažinimo pradininkas.

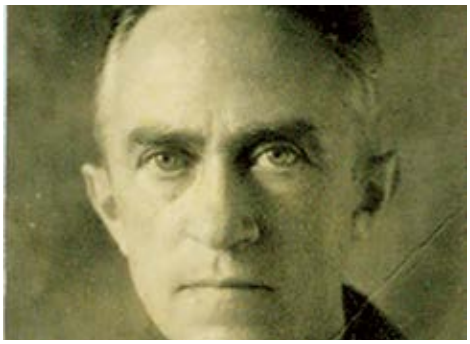

Jonas Glembockis (1985 – 1963)
LTSR kurčių-nebylių sąjungos pirmininkas 1946 m. balandžio 18 d. – 1949 m. rugpjūčio 16 d.

Jonas Glembockis, ukrainiečių tautybės asmuo, gimė 1895 m. gruodžio 15 d. Ukrainoje, Lvivo srityje, Pšemišlio m., inteligentų (teisininkų) šeimoje. 1922 m. baigė Pšemišlio gimnaziją, 1930 m. – Varšuvos specialiosios pedagogikos institutą, įgijo surdopedagogo specialybę. 1931 m., pradėjęs dirbti Vilniaus kurčiųjų mokykloje, įstojo į Vilniaus valstybinio universiteto Medicinos fakultetą, kuriame 1932 m. baigė logopedijos skyrių, 1935 m. tame pačiame universitete – Pedagogikos fakultetą. 1945 m. tęsė surdopedagogo darbą naujai besikuriančioje Vilniaus kurčių-nebylių mokykloje. 1946 m. Socialinio aprūpinimo ministerija paskyrė J. Glembockį dirbti LTSR kurčių-nebylių draugijos pirmininku antraeilėse pareigose. Važinėdamas po rajonus, sudarė neraštingų kurčių-nebylių jaunuolių sąrašus ir 1948 m. įsteigė Vilniaus kurčių-nebylių amatų mokyklą. Pirmuosius metus įsteigtajai amatų mokyklai vadovavo pats. Nuo 1949 m. iki 1962 m. toje pačioje kurčiųjų amatų mokykloje dirbo surdopedagogu. 1952 m. buvo I LTSR kurčių-nebylių draugijos suvažiavimo delegatas. Nuo 1950 m. nuolat buvo renkamas į LTSR kurčių-nebylių draugijos centro valdybos prezidiumą. Mirė 1963 m. Vilniuje, palaidotas Saltoniškių kapinėse.

J. Glembockis respublikinėje ir rajoninėje spaudoje skelbė straipsnius apie kurčių vaikų mokymą ir auklėjimą. Kurčiųjų mokykloms parengė ir išleido vadovėlių. Aktyviai dalyvavo Vilniaus miesto kurčiųjų gyvenime.

Ilja Taraseiskis (1910 – ...)
LTSR kurčių-nebylių sąjungos valdybos pirmininkas 1949 m. rugpjūčio 16 d. – 1950 m. lapkričio 1 d.

Ilja Taraseiskis, rusų tautybės asmuo, gimė 1910 m. Vilniuje. Dirbo LTSR socialinio aprūpinimo ministerijoje Tiekimo kontoros viršininku. 1949 m. socialinio aprūpinimo ministro įsakymu buvo paskirtas LTSR kurčių-nebylių sąjungos valdybos pirmininku.

Nikodemas Čaikauskas (1914 – ...)
LTSR kurčių-nebylių draugijos laikinosios centro valdybos pirmininkas 1950 m. lapkričio 1 d. – 1952 m. rugsėjo 2 d.

Nikodemas Čaikauskas, lietuvių tautybės asmuo, gimė 1914 m. rugsėjo 19 d. Alytaus apskrityje, Daugų valsčiuje, Jačiūnų kaime, valstiečių šeimoje. 1935 m. baigė aukštesniuosius siuvimo ir kirpimo kursus. Iki 1943 m. dirbo Alytaus siuvykloje. 1936–1938 m. buvo pašauktas į kariuomenę eiliniu. 1942–1943 m., vokiečių okupacijos metais, buvo įkalintas. 1944–1946 m. dirbo Varėnos–Merkinės valsčiaus vykdomojo komiteto pirmininku, 1946 m. – Vilniaus „Dailės“ kombinato siuvykloje. 1949 m. priimtas dirbti Vilniaus kurčių-nebylių amatų mokykloje siuvimo mokytoju. 1950 m. LTSR socialinio aprūpinimo ministro įsakymu paskirtas LTSR kurčių-nebylių draugijos laikinosios centro val-

dybos pirmininku. Šias pareigas ėjo iki 1952 m. rugpjūčio 30 d.

N. Čaikausko paskyrimas LTSR kurčių-nebylių draugijos laikinosios centro valdybos pirmininku davė teigiamų rezultatų, pavyko sumažinti įtampą tarp kurčiųjų aktyvo ir Draugijos vadovybės, priartinti pirmojo suvažiavimo datą. Siekdamas įgyti patirties, N. Čaikauskas 1951 m. dalyvavo Rusijos kurčiųjų draugijos suvažiavimo darbe. Po komandiruočių kurčiųjų mokymo kombinate Tuloje ir Kalugoje, įgijęs vertingos informacijos ir žinių, gerino Lietuvos kurčiųjų draugijos organizacinio ir kultūrinio darbo kokybę.

Pranas Petrikauskas, kurčiasis (1916 – ...)
LTSR kurčių-nebylių draugijos centro valdybos pirmininkas 1952 m. rugsėjo 2 d. – 1953 m. balandžio 24 d.

Pranas Petrikauskas, lietuvių tautybės asmuo, gimė 1916 m. Nuo 1945 iki 1949 m. dirbo „Mažeikių tiesos“ redakcijoje literatūriniu darbuotoju, iki 1951 m. – Plungės „Socialistinio kelio“ redakcijoje redaktoriumi. 1951 m., įkalbintas LTSR kurčių-nebylių draugijos centro valdybos pirmininko pavaduotojos L. Žagaitės-Paršelienės, P. Petrikauskas su šeima atvyko gyventi į Vilnių.

Nuo 1951 m. rugpjūčio 20 d. pradėjo eiti Vilniaus srities valdybos prezidiumo pirmininko pareigas. Nuo 1952 m. pradžios – LTSR kurčių-nebylių draugijos centro valdybos pirmininko pavaduotojo pareigas. 1952 m. buvo I LTSR kurčių–nebylių draugijos suvažiavimo delegatas. 1952 m. rugpjūčio 30 d. I Kurčių-nebylių draugijos suvažiavime buvo išrinktas centro valdybos pirmininku. 1953 m. liepos 6 d. LTSR socialinio aprūpinimo ministro įsakymu P. Petrikauskas buvo atleistas iš šių pareigų „dėl dirbtinės kilmės“. 1957–1959 m. dirbo Vilniaus kurčiųjų gamybinio-mokymo kombinato direktoriaus pavaduotoju. 1962 m. grįžo į LKD dirbti instruktoriumi. 1962–1975 m. buvo Lietuvos kurčių draugijos centro valdybos pirmininko pavaduotojas.

Būdamas vadovu, P. Petrikauskas daug dėmesio skyrė Kurčiųjų draugijos finansiniam savarankiškumui didinti, kad organizacija taptų save išlaikančia, uždirbtų lėšų žmonių buities ir kultūros poreikiams tenkinti. 1998 m. LKD lėšomis išleistas istorinis leidinys „Lietuvos kurčiųjų judėjimas“, kurį parašė P. Petrikauskas ir Valerija Marcelienė (kurčiųjų mokytoja).

Aloyzas Mileika (1901 – ...)
LTSR kurčių-nebylių draugijos pirmininkas 1953 m. gegužės 4 d. – 1953 m. gruodžio 22 d.

Aloyzas Mileika, lietuvių tautybės asmuo, gimė 1901 m. rugpjūčio 14 d. Vilniaus apskrityje. 1921–1923 m. tarnavo Lietuvos kariuomenėje karininku. 1928–1940 m. – politinis kalinys. 1949 m. įstojo į LTSR teisingumo ministerijos juridinę mokyklą, 1953 m. eksternu baigė teisininko specialybės kursą. 1953 m. gegužės 4 d., LTSR socialinio aprūpinimo ministro nurodymu, A. Mileika buvo paskirtas LTSR kurčių-nebylių draugijos centro valdybos pirmininku. Draugijai A. Mileika vadovavo iki 1953 m. gruodžio mėn.

(Bus daugiau)

ViKJO: 15 metų veiklos

Gedvilė DIRŽIŪTĖ

Vilniaus kurčiųjų jaunimo organizacija (toliau – ViKJO) 2023 m. sausio 21 d. paminėjo 15 metų sukaktį. Prisiminėme daug gražių VIKJO veiklos momentų. Dalinamės istorija, kaip buvo įkurta organizacija, kokia buvo veiklos pradžia, kaip klostėsi organizacijos reikalai vėliau, kas buvo ViKJO lyderiai.

Pasiprašėme į EUDY. Nors ViKJO buvo oficialiai įregistruota 2008 metų sausio 17-ąją, iš tiesų veiklos užuomazgų būta dar anksčiau – jau 2005 m. Tais metais, spalio 20–23 d., būsima ViKJO pirmininkė Jovita Vasilevičienė su Simonu Baltakiu dalyvavo Europos kurčiųjų jaunimo organizacijos (angl. EUDY) seminare ir generalinėje asamblėjoje, vykusioje Budapešte (Vengrija) – tada pateikė prašymą tapti EUDY nare.

Prie organizacijos vairo Jovita. Steigiamasis susirinkimas vyko 2006 m. sausio 26 d. Jame organizacijos pirmininke išrinkta Jovita Vasilevičienė, o jos pavaduotoju – Vytautas Pivoras. Veikla judėjo pamažu, pradėta bendradarbiauti su kitomis Baltijos šalių organizacijomis: tais pačiais metais Vilniuje viešėjo Latvijos kurčiųjų jaunimo organizacijos atstovai prezidentas Ivars Kalnins ir vicepreziden-tas Uldis Ozols.

Pirmoji ViKJO taryba. Iš kairės Kęstutis Gumbrys, Jovita Vasilevičienė, Algirdas Pazdrazdis, Laura Valytė, Ieva Pečiulytė-Silaeva.

Kurčiųjų jaunimo mainai. 2006 m. liepos 9–16 d. ViKJO atstovai Birutė Bražinskienė, J. Vasilevičienė, Nijolė Pivorienė, Monika Kumžaitė, Larisa Voroneckaja, Ramūnas Bukeika, Simonas Baltakis, Kęstutis Gumbrys, Algirdas Pazdrazdis, Andžejus Voroneckis dalyvavo Baltijos kurčiųjų jaunimo mainuose Valdemarspils miestelyje.

2010 m. trumpametražių filmų festivalis.

Kadras iš anekdotų šou, vykusio 2014 m.

ViKJO pristatymas kurčiųjų mokykloje.

ViKJO 15 metų jubiliejaus svečiai.

ViKJO archyvo nuotr.

ViKJO: 15 metų veiklos

Įstatai. Po metų – 2007 m. vasario 4 d. pagaliau buvo patvirtinti ViKJO įstatai.

Antrasis vadovas – Algirdas. Antroji taryba išrinkta 2008 m. sausio 16 d., vietoj J. Vasilevičienės pirmininku tapo Algirdas Pazdrazdis. Nuo to laiko ViKJO veikla suaktyvėjo, organizuota daug jaunimui patrauklių veiklų: kurčiųjų filmų peržiūros, ekskursijos, dalyvauta Baltijos jaunimo mainų stovyklose, bendradarbiauta su gyvūnų globos organizacijomis.

Daugiausiai balsų Larisai. Trečiajai tarybai, išrinktai 2010 m., pirmininkavo L. Voroneckaja. Pirmą kartą organizuotas kurčiųjų trumpametražių filmų festivalis (2010 m.). Iš 7 rodytų filmų geriausia pripažinta Tomo Ivanausko režisuota veiksmo drama „Gyvybės kaina“ (žr. filmą *https://vimeo.com/21667945).* Prasidėjo aktyvesnis bendradarbiavimas su kitomis Lietuvos kurčiųjų jaunimo organizacijomis, Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos jaunimo atstovai susirinko į seminarą Kaune, kuriame diskutavo apie kurčiųjų jaunimo ateitį (2011 m.).

Naujas logotipas. 2013 m. VIKJO pakeitė savo logotipą – „Facebook“ puslapyje buvo paskelbtas naujo logotipo konkursas, iš daugybės logotipų nubalsavus išrinkome logotipą, kurį naudojame iki šiol.

Dėmesys renginiams. Buvo stengiamasi išplėsti renginių įvairovę – vyko studentų šventė, Arnoldas Matulis su tuometine komanda surengė anekdotų šou. Renginys sulaukė didelio pasisekimo. Nepamiršti ir mokiniai, 2014 m. Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centre buvo pristatyta ViKJO veikla.

Ambicingas projektas. 2020 m. birželį išrinkta nauja taryba į organizacijos veiklą įpūtė dar gaivesnių vėjų. Pradėta organizuoti dar daugiau užsiėmimų, renginių, iniciatyvų – įgyvendinome vizualinio vernakulo („Visual Vernacular“) projektą (bendradarbiaujant su Dovile Baliukevičiene filmuotas Larisos Voroneckajos pasirodymas „Judėjimas“), surengėme proto mūšių, tapybos užsiėmimą, ekskursijų, baidarių žygį, Tarptautinės kurčiųjų dienos renginį, Helovino šventę, susirinkome į šventę Naujųjų metų išvakarėse.

Turime savo būstinę. Verta paminėti, jog LKD mums suteikė rūsio patalpas. Šias patalpas susiremontavome iš paramai gautų lėšų ir jose galime organizuoti veiklas.

2022 m. išrinkta taryba su naująja pirmininke Simona Šekurovaite.

Savanoriai. Mūsų organizacijai ypač svarbūs savanoriai, jie tikrai nemažai prisideda prie ViKJO gyvavimo. Keli iš savanorių organizuotų renginių, tai – Lauros Valytės paskaita apie seksologiją, Ados Zabulionytės tarptautinių gestų kursai, M. Kumžaitės įspūdžiai apie kelionę po Boliviją, Kassijos Izotovos paskaitos apie lietuviškus posakius bei nerašytas taisykles, LGK perliukus, Roko Kostkevičiaus dviračių žygis, Ievos Pečiulytės-Silaevos vesta pasakų skaitymo LGK valandėlė ir kt. Pasak LKD prezidento Kęstučio Vaišnoros, savanorystė ViKJO – tarsi gera kurčiųjų jaunimo mokykla. Būtent joje auga būsimi kurčiųjų lyderiai, kurie sustiprėję išplaukia į platesnius veiklos vandenis.

Išbandymas lyderyste. ViKJO pasižymi išskirtinai didele pirmininkų kaita – per jos gyvavimo laikotarpį jai vadovavo net 9 pirmininkai: J. Vasilevičienė, A. Pazdrazdis, L. Voroneckaja, Karolis Simaitis, A. Zabulionytė, Rasa Buikauskaitė-Kurzenkovė, Donatas Kolosovas, Deimantė Navikaitė. Dabartinė ViKJO pirmininkė yra Simona Šekurovaitė (nuo 2022 m.).

Nauji sumanymai. Vėl auga nauja kurčiųjų karta, tad naujai išrinkta taryba vėl turi dėl ko stengtis. Šiais metais planuojame ekskursijas, jaunimo susibūrimą sodyboje, dažasvydį, taip pat… vieną unikalų projektą! Nekantraujate sužinoti, koks tai bus projektas? Sekite naujienas ViKJO instagrame bei FB puslapyje!

Akiratis

Indeksas 0002
UŽEIKITE, SKAMBINKITE, RAŠYKITE
Šv. Kazimiero g. 3, LT-01303 Vilnius
Telefonas pasiteirauti (8 5) 261 5593
El. p. redakcija@lkd.lt

Redaktorė Nijolė KRASNIAUSKIENĖ
ISSN 1648–5882

Maketavo
Judita ŠPOKAUSKIENĖ

Ofsetinė spauda. 2 sp. l.
Tiražas 600 egz.
Spausdino BĮ UAB „Baltijos kopija“
Kareivių g. 13B LT-09109 Vilnius
Užsakymas 55995

Projektą „Įvairialypė kurčiųjų bendruomenė – stiprios visuomenės dalis“ 26 750 eurų suma remia SRTRF.

SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

Rašiniai trumpinami redakcijos nuožiūra. Rankraščiai negrąžinami, nesaugojami.
Laikraštyje spausdinamų straipsnių bei laiškų autoriai išsako savo, o ne redakcijos nuomonę.